

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PETEK, 23. MARCA (MARCH 23), 1945 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 59 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Nemški civilisti beže iz Porurja; tretja armada zavzela Ludwigshafen

Ameriški tanki udrli v Ludwigshafen, središče nemške kemične industrije. Tretja armada okupirala 4170 kvadratnih milj nemškega ozemlja v ofenzivi in ujela čez 30,000 sovražnikov v dveh dneh. Bombni napadi na nemška mesta se nadaljujejo.—Ruske napadalne čete v akciji na zapadni strani reke Oder v bližini Berlina. Priprave za veliko rusko ofenzivo.—General MacArthur naznanil zlom odpora japonskih sil na Panayju. Ameriški letalci razbijajo japonske naprave na otokih

LONDON, 22. marca.—Tisoči nemških civilistov beže iz Porurja in z ozemlja vzhodno od Rene, kar zastavlja nacistične vojaške transporte. Pota, ki vodijo v Nurenberg in Monakovo, so napolnjeni bežečih civilistov.

PARIZ, 22. marca.—Čete tretje in sedme ameriške armade so domala strle zadnje ostanke nacističnega odpora zapadno od Rene, medtem ko je več sto zavezniških bombnikov metalo bombe severno od reke Ruhr, kjer zavezniški koncentrirajo velike množine bojnega materiala in na tisoče vojakov.

Tretja armada je počistila zadnje ostanke sovražnika v Ludwigshafenu, središču kemične industrije.

Pariz, 22. marca.—Ameriški tanki drve skozi Ludwigshafen, središče nemške kemične industrije ob reki Reni, dočim enote tretje in sedme armade meljejo ostanke nemških divizij na zapadni strani Rene. Število ubitih, ranjenih in ujetih sovražnikov stalno narašča.

Oklopne kolone tretje armade so prodrele do Rene v središču Ludwigshafena, ki ima 150,000 prebivalcev, ena pehotna divizija pa se vali proti Neustadtu, cestnemu križišču, 19 milj južno od Ludwigshafena.

Američani so ujeli več tisoč nemških vojakov. Tretja ameriška armada je v sedanjih ofenzivah okupirala 4170 kvadratnih milj nemškega ozemlja, na katerem se nahaja 3275 mest, trgov in vasi.

Berlin poroča o pripravah ameriških, britskih in kanadskih sil, ki so zbrane na severni strani Kolina, za prekorajenje Rene. Enote prve ameriške armade, katere poveljnik je general Hodges, so prodrele sedem milj daleč v Nemčijo na vzhodni strani Rene in dosepele do reke Sieg pri Niederpleisu, pet milj vzhodno od Bonna. Ta armada drži 25 milj dolg in devet milj širok pas ozemlja na vzhodni strani Rene.

Tretja armada je ujela čez 30,000 sovražnikov v zadnjih 48 urah. Nemci so poginili v zrak most na Reni, ki je spajal Ludwigshafen z Mannheimom, industrijskim mestom na vzhodni strani Rene.

Enote sedme armade in francoske čete so potisnile v past nemške sile na ozemlju med Lauterbourgom in Pirmansensom ob Siegfriedovi trdnjavi, liniji in okupirale St. Ingbert, Limbach in Homburg.

Saarbrücken, glavno mesto Saarске industrijske kotline, je v razvalinah. Goli zidovi polnijo strle v zrak. Američani so našli samo okrog tisoč civilistov v tem mestu, ki je šlo 135,000 prebivalcev. Kupi mrtvih nemških vojakov in civilistov leže na cestah. Veliko številu civilistov je pobegnilo z nemškimi četami vred, ko so japonski izstrelki padali na Saarbrücken.

Zavezniška letalska ofenziva se nadaljuje. Čez sedem tisoč ameriških in britskih bojnih letal je včeraj metalo bombe na nemška mesta in industrijska središča. Napadi so bili izvrše-

Japonska postane oboroženo taborišče

Premier Koiso vidi nevarnost invazije

San Francisco, Cal., 22. marca.—Strah pred ameriško invazijo japonske celine je izrazil premier Kuniaki Koiso v svojem govoru po radiu. "On je apeliral na japonsko ljudstvo, naj mobilizira vsa sredstva za obrambo. "Japonska se ne bo nikdar brezpogojno podala," je rekel premier. "Vztrajala bo v borbi do konca. Od izida sedanje borbe zavisi njen obstanek."

Koiso je priznal, da je ameriška okupacija otoka Iwa težak udarec Japoniji.

General Sugijama, vojni minister, je pozval parlament, naj uveljavi nujne ukrepe, da postane Japonska oboroženo taborišče pod vojaško administracijo. To je potrebno, ker so se pokazala znamenja, da bo japonska celina postala bojšče.

Radio Tokio je priznal, da je bil general Tadamiči Kuribajashi, poveljnik japonske vojaške posadke na Iwu, ubit 17. marca. Prej je poslal noto cesarju Hirohitsu z izrazom "globokega obžalovanja, ker ne moremo moja sila preprečiti izgube otoka."

Rooseveltov zaupnik v Rimu

Govorice o zblizanju med Vatikanom in Moskvo

Rim, 22. marca.—Edward J. Flynn, Rooseveltov zaupnik, ki je spremljal predsednika na poti v Jalto na Krimu in se udeležil konference "velike trojice," je dospel v Rim. On je gost ameriškega poslanika A. C. Kirka. Flynn je po zaključitvi konference v Jalti obiskal Moskvo, kjer se je mudil več dni.

Uradno naznanilo ameriškega poslanstva pravi, da bo Flynn obiskal papeža Pija. Njegov prihod v Rim je dal povod govoricam, da bo skušal doseči zblizanje med Vatikanom in Moskvo. Rusija nima diplomatskih odnosov z Vatikanom od 1. 1917.

Doznava se, da je Vatikan zaskrbljen glede usode katolikov v vzhodni in centralni Evropi, kjer so v akciji sovjetske armade. Pod kontrolo sovjetskih sil so Poljska, večji del Ogrske in baltičke države, v katerih živi veliko število katolikov. Rusija bo okupirala tudi del Avstrije, ki je tudi katoliška država. Znano je, da so težnje Vatikana zblizanje s sovjeti.

Včeraj je obiskal papeža Myron C. Taylor, osebni predstavnik predsednika Roosevelta v Vatikanu. Imela sta dolg razgovor, toda predmet tega ni bil razkrit. V Vatikanu se je oglašil tudi Edward E. Hunt, načelnik ameriške divizije zunanje ekonomske administracije.

DOSEGA SPO-RAZUMA O OKUPACIJI AVSTRILIJE

Preureditev mej v prilog Jugoslaviji

PODTALNE GRUPE DOBILE NAVODILA

London, 22. marca.—Vest iz zanesljivih virov omenja dosego sporazuma med Veliko Britanijo, sovjetsko Rusijo in Ameriko glede okupacije Avstrije. Možnost francoske udeležbe v okupaciji ni izključena.

Vsa Avstrija z Dunajem vred bo razdeljena v tri okupacijske cone—britsko, rusko in ameriško. Te bodo upravljane kot separatne in avtonomne enote pod okupacijo.

Ruska cona vključuje Spodnjo Avstrijo, Burgenland in vzhodno Štajersko, industrijsko razvite pokrajine severno in južno od Dunaja, med temi centre Dunajsko Novo mesto, Bruck, Leoben in Eisenerec.

Britska cona je južno od ruske. Začne se pri Gradcu in vključuje to mesto in ostalo Štajersko, ki ni v ruski coni, Korosko, Tirole in ozemlje ob avstrijski meji.

Ameriško cono tvori Gornja Avstrija, spojena z nemško okupacijsko cono. V tej je Linz, kjer so velike Goeringove tovarne. Dunaj bo razkasan v cone ruske, britske in ameriške okupacije. Rusi bodo držali južno in nekatere centralne predele, Američani industrijske predele, med temi Floridsdorf, Leopoldau, Aspern in Fischament, Angeli pa zapadne in severne predele, kjer sta glavni kolodvor in slovi palača Schoenbrunn, v kateri so stanovali Habsburžani. Avstrijske meje bodo preurejene v prilog Jugoslaviji.

Problem neodvisnosti Avstrije še ni rešen. Britski delavski krogi upajo, da bodo pravice avstrijskim unijam vrnjene. Uni je so bile razpuščene v dobi diktature kancelarja Dollfusa 1. 1934.

Več bivših voditeljev avstrijskih unij in socialistov je v Angliji, kamor so pobegnili, ko je Avstrija prišla pod peto diktatorjevo. Ti se bodo vrnili, ko bo dežela osvobodena. Voditelji so že instruirali avstrijske podtalne grupe, naj navežejo stike z ruskimi armadami ob prvi priliki, ki se pojavi.

Ruski list okrcal ameriški tisk

Očita mu potvarjenje poročil

Moskva, 22. marca.—Publikacija Vojna in delavski razred, glasilo ruskih delavskih unij, je okrcala nekatere ameriške liste in jih obdolžila, da potvarjajo poročila o situaciji v Sovjetski uniji, odkar je bila ustanovljena pred 28 leti.

"Rusko ljudstvo se čudi in ne more razumeti fantastičnih poročil v nekaterih ameriških listih o življenju v Sovjetski uniji," pravi publikacija. "Dokazano je, da ti namenoma potvarjajo dejstva, da ustvarijo napačno sliko o Rusiji. To je v bistvu zavajanje ameriškega ljudstva in netenje sovražstva."

Publikacija citira izjavo, katero je nedavno podal profesor Warren B. Walsh, član fakultete univerze v Syracuseu, N. Y. On je dejal med drugim, da je eden izmed desetih Američanov je informiran o situaciji v Rusiji. Ogromna večina Američanov sploh ne pozna ustroja in življenja v Sovjetski Rusiji, ker nekateri listi ne poročajo resnice.

Domače vesti

Se vrnil iz bolnišnice

Cleveland.—Joseph F. Durn, tajnik društva 53 SNPJ, se je vrnil iz bolnišnice University Hospital na svoj dom (16122 Huntmere ave.), kjer ga člani in prijatelji lahko obiščejo. Jože ima varietno trgovino na 15605 Waterloo rd., katero v teku njegove bolezni vodi njegova žena Mary, kakor tudi opravlja njegove družbene posle.

Padel v Nemčiji

Springfield, Ill.—Cpl. John Lazar, star 20 let in član društva 47 SNPJ, je bil 6. marca ubit v Nemčiji. V armadi je bil dve leti in preko morja od marca 1944. Tukaj zapuša strica, teto in več drugih sorodnikov, v stari domovini, v vasi Vrsnik pri Idriji, pa starše, brata in dve sestri, če so še živi.

Is Milwaukeeja

Milwaukee.—Viktor Petek in njegova žena sta bila obveščena, da je 10. febr. padel na Marjanski otokih njun edini sin poročnik Victor Petek ml., star 27 let in navigator na velenobombniku B-29. K vojakom je šel avgusta 1941, takoj po izpitu za učitelja. Poleg staršev zapuša poročeno sestro.—V Nemčiji je od 2. marca pogrešan Pvt. Victor Mikecz, sin Regine Mikecz, enako tudi podporočnik John F. Starich, sin družine John Starich.—Na evropskem bojišču sta bila ranjena Pfc. Robert J. Marquis in Pfc. Frank Plesec—slednji iz Saukville, Wis.—Dne 6. marca je po daljši bolezni umrl Anton Kermitz, star 39 let, ki zapuša sina v Chicagu in teta v West Allisu.—Isti dan je v West Allisu umrl Joseph Kovačič, star 52 let. Zapuša ženo in dva sinova (enega pri vojakih).—Bil je član društva Lilije.—Dne 8. marca je umrl Anton Mušič, star 80 let. Zapuša sestro in brata v Calumetu, Mich.

Is Clevelanda

Cleveland.—Po daljši bolezni je v bolnišnici Lakeside umrl Louis Radina ml., star 36 let, rojen v Clevelandu in član SDZ. Zapuša starše, brata, sestro, sva-ka in svakinja ter tri nečake.—Dijak Robert Zaman, sin družine John Zaman iz Collinwooda, ki je študiral na Ohijiski univerzi, je bil valed bolezni pripeljan domov.—Pri družini Frank Koss v Collinwoodu so se oglašile vile rojenice in pustile hčerko.

Odločna obramba severne Italije?

Izvajanje taktike opustošenja zemlje

Chiasso, Švica, 22. marca.—Taktika požiganja in opustošenja zemlje se bo izvajala v severni Italiji v prihajajočih vojnih operacijah. Vsa mesta in naselbine bodo uničene v smislu deklaracije, katero je podal bivši diktator Benito Mussolini pred grupo častnikov, ki so se zbrali v Bresciji.

"Branili bomo dolino Po od naselbine do naselbine, od hiše do hiše," je dejal. "To je naša sveta obljuba, katero bomo izpolnili. Ljudstvo Italije, kakor Nemčije, je pred Bogom upravičeno do uporabljanja vsega razpoložljivega orožja in sredstev, da se izogne porazu."

Mussolini je opozoril svoje pristaje, "da morajo biti pripravljene za nadaljnje žrtve. Pokorščina mora biti absolutna. Propagirati moramo neomajeno zaupanje in vero v našo zmago. Kdor dvomi o zmagi, je že poražen in pripravljen na poklek pred sovražnikom, da mu zlozi tilnik. Sodelovanje z Nemci, našimi tovariši, mora biti lojalno. Jezikovne ovire in razlike v temperamentu se čutijo, toda pozabiti ne smemo nikdar, da smo vsi v enem čolnu."

Rusija preklicala pakt s Turčijo

Kontrola plovbe v morskoi ožini

London, 22. marca.—Sovjetska vlada je naznanila preklic nenapadalne in prijateljske pogodbe s Turčijo, ki je bila sklenjena leta 1925. Izjavila je, da ta pogodba ni več v skladju z razpletom situacije. Veljavnost pogodbe bi potekla 7. novembra tega leta.

O preklicu je bil informiran Selim Raouf Sarper, turški poslanik v Londonu, po V. M. Molotovu, sovjetskemu zunanjemu komisarju. Uvod v preklic pogodbe so bili napadi na Turčijo v ruskih listih.

Britski uradni krogi pravijo, da jih Moskva ni informirala, da bo preklicala pogodbo s Turčijo. Mnenje prevladuje, da so bili odnosi med Rusijo in Turčijo predmet razgovorov med Stalinom, Churchillom in Rooseveltom na konferenci v Jalti na Krimu.

Očitno je, da bo Rusija povečala pritisk na Turčijo za koncesije. Zahtevala bo najbrže neoviran prehod skozi Dardanelsko ožino za ruske bojne ladje in parnike iz luk ob Črnem morju v one ob Sredozemskem in Jadranskem morju. Vse kaže, da hoče sovjetska Rusija postati sila v Sredozemlju.

Stalin se v polni meri zaveda močne vojaške in politične sile sovjetske Rusije. To je najbrže razlog za mnenje, da je čas dozorel za rusko kontrolo Dardanelske ožine. Molotov je v svoji noti turškemu poslaniku naglasil velike spremembe, katere je prinesla druga svetovna vojna.

Pomoč francoskim zadrugam

Pospešitev produkcije in distribucije

New York.—(CLNS)—Mednarodni fond svobode je določil \$100,000 za pomoč francoskim zadrugam po poročilu Ameriške zadrugne lige. Večina te vsote bo potrošena za nakup tovornih avtov, ki bodo nadomestili one, ki so bili razdejani v teku vojne ali pa so jih Nemci zasegli pred umikom iz Francije.

Francoske zadruge bodo lahko pospešile produkcijo in distribucijo blaga. Koraki glede pomoči francoskim zadrugam so sledili obisku Neila S. Beatona, predsednika Škotske zadrugne lige, Francije. Z njim sta bila tudi E. R. Palmer, tajnik Britske zadrugne lige, in Gertrude Polley, tajnica Mednarodnega fonda svobode. Francijo so obiskali kot reprezentanti Mednarodne zadrugne zveze.

Po obisku so poročali o akutnem pomanjkanju živeža, blaga in drugih potrebščin v Franciji. Bivši newyorški governor Herbert Lehman, direktor pomožne organizacije UNRRA, se je pridružil prominentnim osebam, ki podpirajo Mednarodni fond svobode. "Z veseljem bom služil tej grupi, ki se zanima in dela za razmah zadrugnega gibanja v Ameriki in tujini," je dejal.

Ameriško letališče v bližini Madrida

Madrid, Španija, 22. marca.—Amerika bo zgradila letališče v bližini Madrida v smislu dogovora, katerega je sklenila s špansko vlado, se glasi uradno naznanilo. Transportna letala bodo prevažala s tega letališča ameriško blago za zavezniške okupacijske armade in ljudstva v osvobojenih evropskih državah po zaključitvi vojne v Evropi.

EKSEKUCIJE HRVAŠKIH SABOTERJEV V ZAGREBU

Mučenje jugoslovanskih jetnikov v nacističnem taborišču razkrilo

ZAVEZNIŠKI DIPLOMATI V BELGRADU

Washington, D. C., 22. marca.—Deutsche Zeitung in Kroatini, nacistični list, ki izhaja v Zagrebu, je naznanil, da je bilo 30 Hrvatov obesenih v tem mestu, nadaljnjih 20 pa v nekem drugem kraju.

Poročilo uradu za vojne informacije (OWI) pravi, da so bili prizadeti obsojeni v smrt zaradi sabotaže. Metali so bombe pod lokomotive, razbijali avtomobile in železniške proge. Naznanilo pravi, da so bili obsojeni "banditi in komunisti."

Svedski list Ny Dag poroča, da so begunci, ki so nedavno dospeli v Stockholm, razkrili strahovito mučenje jugoslovanskih jetnikov v nacističnem taborišču v severni Norveški.

"Izmed 3000 beguncev, katere so naciji deportirali v taborišče, je le nekaj še živih," pravi poročilo. "Vsi drugi so bili umorjeni ali pa so umrli zaradi lakote in stradanja. Taborišče je bilo pod kontrolo nemških napadalnih čet in norveških nacistov."

Poročilo dalje pravi, "da so stražniki poginili nage jetnike v omrežja bodeče žice. Napol mrtve žrtve so morale kopati svoje lastne grobove, nakar so bile ustreljene. Taborišče se je nahajalo v središču nekega mesta in prebivalce so večkrat vzbudili grozni kiki mučenih jetnikov. Neki jetnik je prerezal vrtove svojemu mučitelju in je bil takoj obesen. Njegovo truplo je viselo več dni na vislicah v svariilo drugim."

Moskva je naznanila, da je vrhovni sovjetski svet imenoval I. V. Sadčikova za poslanika v Belgradu. Tja je prišel britski poslanik R. Stevenson s člani svojega štaba.

Casniška agentura Tanjug je naznanila prihod francoske vojaške misije v jugoslovansko prestolnico. Načelnik misije je general Peyronnet. Diplomate in člani misije so pozdravili na letališču dr. Ivan Šubašič, zunanji minister, general Velebit in Stojan Gavrilović.

Osvobojeni ameriški ujetniki v Neaplu

Neapel, Italija, 22. marca.—Čez 1200 ameriških vojnih ujetnikov, katere so Rusi osvobodili iz nemških taborišč na Poljskem, v Šleziji, Pomeraniji in Vzhodni Prusiji, je dospelo sem iz Odesa, ruske luke ob Črnem morju. V Neaplu bodo ostali nekaj dni, nakar se bodo ukrcali na parnike, kateri jih bodo odpeljali domov.

Illinois ustavil izvoz premoga

Springfield, Ill., 22. marca.—Zveza operatorjev je naznanila ustavitve izvoza illinoiskega premoga v luke Južne Amerike. Najbolj prizadeta je Argentina. Slednja je prej dobivala premog iz Anglije. T. E. Gorman, predsednik organizacije operatorjev, je dejal, da je šlo 25,000 ton premoga, proizvedenega v Illinoisu, v Južno Ameriko mesečno.

Uposlitev nemških ujetnikov v Belgiji

Bruselj, Belgija, 22. marca.—Vlada je naznanila, da so zavezniške vojaške avtoritete dovolile uposlitev nemških vojnih ujetnikov v belgijskih tovarnah in premogovnikih.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1945), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

"Prijetelj" delavstva na delu

Na nebu se kopičijo znamenja, ki kažejo, da se bo ameriško organizirano delavstvo po tej vojni, v kateri se baje borimo za "štiri svobode," znašlo v slični "openšaperski" ofenzivi kot se je po zadnji vojni, v kateri smo se borili za—"demokracijo." V resnici je ta ofenziva že v teku, dasi je popolnoma zasenčena po svetovnih dogodkih. Vsalet tega je tudi toliko bolj nevarna, kajti ji niti oni ne posvečajo dovolj pažnje, ki bi jo morali pobijati na vsej črti.

Udarina sila te antiunjske kampanje je Krščanska ameriška zveza (Christian American Association), ki se je pred nekaj leti rodila v Texasu, toda zdaj je na delu že po vseh državah. Ta "krščanska" zveza (tudi Satan se zavije v plašč "krščanstva," če mu tako bolje kaže!) se ni lotila organiziranega delavstva s frontnimi udarci, marveč z bočnimi naskoki—skozi državne legislature. Direktno udarce prepušča podjetnikom samim—mogočnim korporacijam, ki se bodo po tej vojni zopet gotovo oklenile starih metod razbijanja delavskih uni. V avtni industriji se je "direktna akcija" proti avtni uniji UAW-CIO že pričela in sledila ji bo tudi po drugih industrijah.

★ ★ ★

Ta "krščanska" zveza operira po znanem "openšaperskem" geslu in pojmu—"right to work." To geslo seveda nima nič skupnega z družabnim ali socialnim pojmom o pravici do dela, do poštenega zaslužka, do poštenega kosa kruha slehernega delavca, ki je pripravljen delati. "Krščanska" ameriška zveza ne propagira tega pojma o pravici do dela, marveč njena "pravica do dela" pomeni združitev vsake delavske unije.

In tako je ta "krščanska" zveza začela zadnjih par let svojo ofenzivo proti organiziranemu delavstvu skozi državne legislature z različnimi antiunjskimi zakonskimi osnutki. V njih je naglašena "pravica do dela" z določbo, ki proglašja kot nelegalno vsako kolektivno pogodbo, v kateri je priznana zaprta ali pa unijska delavnica. Ampak pogodba brez unijske ali zaprte delavnice ni vredna piškavega oreha, kajti kjer unija ne krije vseh delavcev, tam tudi noben delavec ne bo imel nobene priznane in veljavne pravice.

V taki tovarni, kjer ni unijske delavnice, bo faktično vsak delavec hitro zletel na cesto, ako je član unije. Njegova "pravica do dela" ni vredna počenega groša. "Krščanskim zvezarjem" je to dobro znano. Ampak oni niso za tako pravico do dela, ki bi jo ščitila unija in kakršna je največ vredna. Oni so le za tako "pravico do dela," ki ne ščiti nikogar—tudi neunjskega ali antiunjskega delavca ne. Tudi njih pravica do dela je povsem odvisna od milosti ali nemilosti delodajalca.

Z drugo besedo: vsak delavec, brez ozira na polt, versko ali politično mišljenje, je le brezpraven meznik tlačen ali celo suženj, ako ga ne ščiti dobra delavska organizacija. Boss ga lahko naganja kolikor hoče, mu plača kolikor sam hoče in tudi vrže ga lahko na cesto, kadar ga hoče in pritožiti se ne more nikjer. Vse to je posebno resnica tedaj, ko so ceste in ulice polne brezposelnih delavcev, kakor so bile pred vojno in kakor bodo po vojni. O vsem tem se bodo ameriški delavci iznova prepričali, lahko že v bližnji bodočnosti. Toda vrnimo se h "krščanskim zvezarjem."

★ ★ ★

Kot rečeno, je njih antiunjska ofenziva v polnem cvetju in tudi že prihaja v klasje. Pred par leti je uspela v Coloradu in Texasu in skozi zbornice obeh držav potisnila protiuunjske zakone. Vrhovno sodišče je te zakone sicer že precej raztrgalo radi neustavnosti, toda nekaj točk je le ostalo.

Lani so krščanski zvezarji v Floridi in Arkansasu s splošnim glasovanjem pri državnih volitvah uspeli, da je bil sprejet v obeh državah ustavni dodatek, ki določa "openšapersko pravico do dela"—v smislu kot je zgoraj povedano. Državne oblasti tega dodatka sicer še niso pričele izvajati—najbrže radi vojnih razmer—toda je v zakoniku, sploh del ustave in visi nad vsemi unijami v obeh državah kot Damoklejev meč.

Slični zakonski osnutki so bili zadnje čase predloženi v Coloradu, Arizoni, Marylandu, New Hampshire, Novi Mehiki, Tennesseeju, Texasu in Vermontu. V Južni Dakoti je bil tak zakon—"right to work"—sprejet pred nekaj tedni, v jeseni pa bo predložen volilcem v obliki amandamenta k državni ustavi.

V osemnajstih drugih državah pa so bili predloženi antiunjski zakonski osnutki različne vrste. V njih so določbe, ki drastično omejujejo piketiranje, stavke in članske prispevke, prepovedujejo unijske kontribucije za politične kampanje, določajo registracijo unij in pošiljanje letnih računov, z imeniki in naslovi članov in uradnikov državnim oblastem, podvračajo unije civilnim tožbam, člane, ki bi nagovarjali druge od dela in bi rabili "grd jezik," pa k minimalnim kaznim, postavljajo unije izven zakona, ako bi kršile kolektivno pogodbo. In še več drugih in sličnih represivnih določb, po katerih bi bile unije prav toliko "svobodne" kot so kaznjenci za omejenim zidovjem temnih ječ.

Iz tega je razvidno, da so krščanski zvezarji s svojo antidelavsko ofenzivo prodrli do legislatur že v okrog 30 državah. Ker so v zadnjih par letih v več državah že uspeli, se je bati, da bodo še v marsikateri. Na državne legislature so se vrgli, ker je tukaj več možnosti za njih uspeh kot pa, če bi šli pred kongres, kamor je zadnja leta obrnjena pozornost dežele. Denar za svojo ofenzivo prejemajo od raznih podjetnikov in korporacij. Potrebno je, da kongres posveti na te "krščanske zvezarje" s temeljito preiskavo in razkritja te ameriške sorte fašiste.

Glasovi iz naselbin

BRUHANJE KLERIKALIZMA

Cleveland, Ohio. — Ameriška Domovina neprestano bruhaja sveto jezo na SANS in Osvo-bodilno fronto še posebno bolj, odkar so se njih voditelji, kate-re so dolgo tlačili pod svojo pe-to, kot Kuhar in Snoj, pridru-žili k Osvoobodilni fronti. Pri-padniki jih zapuščajo; to je pač znamenje, da se svet prebuj-a. Ljudstvo hoče spremembe in si želi na svoji zemlji nov svet. Ta naša reakcija se histerično in vidno zvija, kakor se Hit-lerjeva propaganda. Komuniz-mo so si zbrali za hudiča, da še nevedno ljudstvo strašijo ž njim.

Naj citiram samo en stavek iz pisma, katerega sem dobil od sorodnika iz Afrike. "Pridrvela je katoliška armada iz Rima in nam uničila vasi, morila civilno ljudstvo in v svoji divji radosti niso niti otrokom prizanašali; pobrali so nam hrano, tako da smo od takrat podvrženi umet-ni lakoti in poginu, in to že dru-gič v 25 letih (saj smo čitali in sliko videli o Loški dolini) in življenjske razmere v Jugosla-viji bi bile še hujše, če bi nam Rusija ne poslala pšenice."

Torej ljudje božji, od kje pri-haja hudič, iz Moskve ali iz Ri-ma?

Vsa znamenja kažejo, da je katoliška vera zlezla v klerikal-ne roke in zavrgla originalne Kristusove nauke, ker ne v teo-riji in ne v praksi niso prišli v dva tisoč letih niti malo do ci-lja, katerega je Kristus zasno-val. Namesto krščanstva so se podvrgli profitorski politiki. To-rej ni čudno, če jih ljudstvo za-pušča. "Mi nismo krivi!" Ljud-stvo si želi socialne pravičnosti in vero v prirodne procese živ-ljenja, vero, ki bo vzbujala člo-veštvo in napravila bratski pa-radiz!

Katoliška vera, ki je po kleri-kalizmu izrabljena do kosti, pre-tvorjena v šovinizem, nam tega nikdar ne bo prinesla. Njih namen je podžiganje krščanske-ga ljudstva enega proti druge-mu, da si z mečem kuje privile-gije za nekaj parazitov.

V tej revolucionarni vihri so nameni naše reakcije tako pro-zorni, da jih že lahko vsak sle-pec spozna—in ako jih ne, ni vreden, da tak človek uživa svo-bodo, katero nam je napredni duh priboril. Kakršno taktiko so vodili gospodje pri A. D. v času poloma banke, takšno vo-dijo sedaj v polomu hitlerizma in belogardizma v Jugoslaviji.

Kar danes počenjajo klerikal-ni priveski pri A. D., bi morali pošteno katoličani biti prvi, ki bi protestirali proti temu poč-e-tju, če hočejo, da bo njih vera slonela na krščanskih naukih. Nobeni veri, če je poštena, ni-smo nasprotni — nasprotni pa smo, da v imenu vere zavajajo ljudstvo le gotovim fujakarjem v prid. Da, tudi v katoliški veri je danes potrebna revolucija, da se počisti klerikalizem z Rimom vred in da se ohrani vera, ka-tera je bila zasnovana po Kri-stusu.

General Ralph G. DeVoe, ravnatelj veteranske bolnišnice Halloran General Hospital na Staten Islandu, N. Y., reže šest čevljev visoko in 600 funtov težko torto, katero je podaril ranjenim vojakom v spomin 27-letnice rdeče armade major Konstantin Sergiev, junak v obrambi Leningrada.

Preje sem omenil, da je iz Ru-sije dobila Jugoslavija kruh, iz Rima pa bajonete, ali kljub te-mu ti gospodje nam hočejo pri-kazati strah pred Rusijo. Jaz bi vprašal te lemenatarje, kdaj bi nas Rim osvobodil, ali nam doprinesel nekaj boljšega, to, kar je doprinesla Rusija našemu ljudstvu v Jugoslaviji?

Izgovarjajo se na diktaturo. Kje pa je večja diktatura, ka-kor je v klerikalnem taboru? Po-znamo mi te svetohlince, koliko jim je za demokracijo; demon-strirali so jo v Španiji in s svo-jim Dollfusom na Dunaju, kjer so na vsak način hoteli zakuriti svetovni požar, da se uniči tisto trohico svobode, katero je ljud-stvo še imelo pred to vojno.

Da, klerikalizem, ki hoče za svoj stebel katoliško cerkev, se zelo hlina za demokracijo v vsa-ki deželi, dokler je v manjšini, ali kadar pride v večino, demo-kracija kaj hitro zgine in konč-ni cilj je, da si pridobijo oblast, potem se pa prične križev pot. Boljševiška Rusija je osvobodila več dežel v enem letu, kot pa klerikalna žungla v tisoč letih. Torej naj se drže naši kateheti bogoslovja, boljševiki pa politi-ke, ki se razumejo na to. Če si za kovača, bodi kovač, pa ne kro-jač, da ne bom še jaz začel nosi-ti fraka žalosti po tem svetu.

Največji falotje in propalice človeštva so tisti ljudje, ki sku-šajo v Jugoslaviji podtakniti raz-ko ob tej zgodovinski žalostni uri. Lajanje teh propalce osta-ne le lajanje na luno, ker naš narod v domovini kaže tako mo-ravno moč, da se jim vse ostali svet čudi. To, kar delajo naši bratje v stari domovini, je vred-no duha, kateri prepaja našo narodno pesem, v pesmi, kateri je bil resnični prerok naš nepo-zabljeni Simon Gregorčič. Zato pa ime te Osvobodilne fronte stoji danes tako visoko, da nas vsako širjenje prozorne propa-gande, katero vrši A. D., kot na-rod le ponižuje.

Danes je dolžnost vsakega po-štenega Slovence in Slovenke v tujni, da se tem borem poma-ga, da dosežejo tisto, za kar pre-livajo kri. Glavno, kar si želijo, je svoboda in boljša socialna pravičnost, da bo njih vera slu-žila celoti, da se jim življenje polepša, zbliža v dostojanstvu in v spoštovanju do človeka.

Bratje in sestre v stari domo-vini, vi pišete zgodovino s svo-jo lastno krvjo in ste na pohodu čez največjo Kalvarijo v zgodo-vini Slovanov. Mi ameriški Slo-venci in Slovenke razumemo vaš boj in vaše trpljenje, zato stoj-mo ob vaši strani do zmage!

Anton Skopin.

ODMEV S FARME

Walshville, Ill. — Ker je roja-kinja s farne v državi Wiscon-sin izrazila željo, da bi še kdo kaj pisal v Prosveti, sem se od-ločil malo pisati o kmetijstvu.

Ko sem bil še otrok v stari domovini, sem slišal duhovnika pridigovati v cerkvi, da drevo, ki ne rodi, mora biti posekano in vrženo v ogenj. Takrat pač

nisem vedel, da so tiste besede tudi pomenile, da morajo žen-ske roditi otroke. In res so jih rodile. Pri vsaki kmečki hiši je bilo več ali manj otrok, rajši več kot manj. Ko so otroci odrasli, je eden izmed njih dobil kme-tijo (večkrat tudi izgubil radi prevelikih dolgov), ostali pa so morali iti po svetu s trebuhom za kruhom. In tako se dotična rojakinja nahaja na farmi v dr-žavi Wisconsin, jaz pa v Illi-noisu.

V stari domovini smo pšenico poželi s srpom, omlatili pa s cepmi, koruze in krompir smo pa okopavali z motiko. Koruze nismo prodali in tudi prašiči je niso dobili, marveč smo jo se-mljeli in mati je skuhala žgance in spekla kruh. V Ameriki ne delamo tako. Tukaj dobijo ko-ruzo prašiči in potem prodamo prašiče, ali pa jo kar naravnost prodamo na trgu. Hočem torej opisati razliko v kmetijstvu v stari domovini in tej deželi in za primeru bom vzel koruzo.

V ekonomiji razumemo dva zakona: zakon ponudbe in zahtev, ki določa cene, ter zakon vrednosti, ki določa vrednost vsakemu predmetu, tudi hrani in prav tako delovni moči delavca, katero je prisiljen prodati na delavskem trgu, ako ho-če živeti. Tem zakonom je po-dvržena vsaka stvar in vsako blago, ki ga prodajamo in kupi-jemo.

Recimo, da imata farmer Tone in farmer France vsak enako število orolov zemlje, katere je enako rodovitna. Farmer Tone obdeluje svojo zemljo z moder-nimi poljedelskimi stroji, far-mar France pa kakor v stari do-movini, z ročnim orodjem. Ako hočemo pridelati koruzo, jo mo-ramo večkrat okopati. Tone vzame traktor in okopje ko-ruzo, France pa z motiko. Tone je v enem samem dnevu okopal s traktorjem toliko koruze ka-kor 50 ljudi z motikami. France mora najeti 50 ljudi in dati vsa-kemu eno motiko, da bi toliko koruze okopal kot Tone, ali pa bi moral sam delati 50 dni. Ko pa Tone in France gresta na trg prodat koruzo, pa dobita oba enako ceno za mernik, čeprav je delal Tone samo en dan, France pa 50 dni. Kako to? Zato ker Francetova koruza ni nič več vredna kot Tonetova, dasiravno je prvi delal veliko več dni kot drugi. Zakaj ni več vredna? Ker je Tone dal v mernik koru-ze socialno potrebni čas, France pa socialno nepotrebn čas, ali z drugimi besedami: France je s svojo motiko samo čas tratil. Vrednost vsake reči se meri po tem, koliko socialno potrebnega časa vzame, da se proizvede z modernimi stroji.

Zdaj pa recimo, da vzame France par konj in kultivator, namesto motike. Okopal bo ve-liko več koruze kot prej z mo-tiko, vendar pa še vedno manj kot s traktorjem. Če pa France vzame tudi traktor, potem pa sta s Tonetom enaka. Oba sta dala v mernik koruze socialno potrebni čas. Kar velja za ko-ruzo, velja tudi za vsak drugi pridelek ali proizvod. Tako na-ta kruti kapitalistični sistem si-li, da moramo drug z drugim tekmovali. Ali vidiš sedaj, ro-jakinja, zakaj kmetje v stari do-movini ne morejo tekmovali na svetovnem trgu s farmarji v Ameriki? Če pa kdo hoče pri-delovati živila samo za sebe in ne prodati ničesar, potem s tekmo nima nobenega opravka, kruh pa ima prav isti okus, če je z ročnim delom pridelan ali pa z modernimi stroji.

Tvoj sosed je dobro pogruntal, ako pride nazaj na farmo, kajti tedaj ko bo konec vojne, bo zaenok konec tudi vojnega de-la. Roosevelt je obljubil, ko je ponovno kandidiral za predsed-nika, da bo preskrbel dela za 60 milijov ljudi. To so samo ob-ljube. Kapitalisti imajo nekaj popolnoma drugega v zalogi za delavce. Kapitalist ne najame delavca zato, ker potrebuje za-služka, da bi se preživel. On najame delavca zato, da mu kra-de njegovo proizvod, da ima profit od njega. On ne bo na-stavil dva delavca na delo, ka-tero lahko eden opravi. Prav narobe! On bo gledal, da nalo-ži enemu delavcu še več dela, da na ta način najame manj delav-cev in ima tako še večje profite. Saj je Roosevelt izjavil v svo-jem govoru v Chicagu, da je za profitarski sistem. Delavci le naj čakajo in videli bodo, koliko

V kampanji za Rdeči križ sodeluje tudi organizirano delavstvo na vsej črti. Letošnja kvota je \$200.000.000. Na sliki je videti (levo) Louisa Hollanderja, predsednika Newyorškega sveta CIO, in Thomasa A. Murrayja (desno), predsednika državne delavske federacije ADF, ki se posvetujeta o kampanji z Walterjem L. Barberjem in Margareto Hammerstein od Rdečega križa.

bodo zalegle Rooseveltve obljube v njih želodcih.

Kar pa pišes o hrani iz Ame-rike za lačno ljudstvo v Evropi, moram reči, da si 'zadela žebelj naravnost na glavo'. Kapitalis-ti ne dajo hrane lačnim ljudem, ker se jim smilijo, ampak zato da zaščitijo svoje materialistič-ne interese. Zakaj pa se jim ljudje doma nič ne smilijo? Ka-dar delavci vprašajo za malo večji kos kruha, se z vsemi štirimi upirajo in upirajo in če je le mogoče izvedejo ta-ko, da delavci ne dobe ničesar. Kapitalisti bodo dali lačnim lju-dem v Evropi nekaj hrane pod enim pogojem: da se ohrani ka-pitalistični način proizvodnje. To je tisti način, ki je prinesel vojno in vse grozote z njo. Ka-pitalisti bodo imeli med lačnim ljudstvom tudi nastavljen vo-jake, ki bodo pazili, da ne bi ljudstva odpravila kapitalizma. Dovolili jim bodo tudi politično demokracijo, tudi kakega kral-jička, samo da bo vzpostavljena buržvazna vlada in ostane ka-pitalizem. Saj imamo v Ameriki politično demokracijo, samo to je vrag, ker se človek politike ne more najesti, ampak za že-lodec je treba hrane. Ljudje potrebujejo industrialno demo-kracijo, vsled tega bodo kapita-listi držali vojske v Evropi, da bodo preprečili, ako bi ljudstva hotela kaj takega vzpostaviti.

Zdaj pa hočem strgati raz ob-raza nemških in italijanskih ka-pitalistov tisto nacistično in fašistično krinko. Nemški kapita-listi so Hitlerja postavili na tisto mesto, na katerem je, laški pa Mussolinija na mesto, na ka-terem je bil, in je deloma še, zato da se ohrani kapitalizem. Ko pa potem nemški in italijan-ski kapitalisti niso mogli doma prodati tistega blaga, ki so ga ukradli nemškim in italijanskim delavcem, so potrebovali zuna-nje trge in tako so pahnili lju-dstvo proti njihovi volji v vojno. Ko so tako pričeli nemški in italijanski kapitalisti ropotati po svetu, so bili angleški in ame-riški kapitalisti prisiljeni brani-ti svoje trge. In tako so tudi ti kapitalisti pahnili ljudstvo proti njih volji v vojno, kajti ono ni glasovalo za nobeno vojno. In tako zdaj vsa ljudstva na svetu prelivajo kri za glorio kapita-lizma. Woodrow Wilson nam je že leta 1919 povedal, da "se-me vojne v modernem svetu je industrialna in trgovska tekma."

Nesrečno ljudstvo pa zdaj ne ve (ali noče vedeti), da je kapita-lizem tisti zločinec, ki mu je prinesel vse te grozote, in misli, da je samo nacistična in fašis-tična zver tega kriva. In tako so postavili geslo: "Smrt fašiz-mu in svoboda narodu!" Toda to geslo bi moralo spremljati tudi geslo: "Smrt kapitalizmu in svoboda človeštvu!" Kapita-listi so oni, ki krađejo delavcem proizvode. Kako morata imeti tat in njegova žrtev skupne in-terese? Slovenski delavci ni-majo ničesar skupnega s sloven-sko buržvazijo, hrvaški s hr-vaško, nemški z nemško, srbski s srbsko, italijanski z italijan-sko. Delavci nimajo ničesar skupnega z nobeno buržvazijo! Delavci vseh narodov imajo skupne interese proti vsaki bur-žvaziji!

"Velika trojica" nam zdaj pri-

poveduje, da bo napravila mir na svetu. To je daleč od resni-ce. Z orožjem se miru ne da ustvariti oz. vzdrževati. Ako hočemo imeti mir, morajo ob-stojati pogoji, ki mir omogočajo. Veliki trije niso uničili semena, iz katerega zraste vojna, niso odpravili kapitalizma. Zato bo človeštvo moralo iti zopet skozi vojno, ki bo še bolj strašna kot sedanja. To je tako gotovo, kakor vzhaja in zahaja sonce vsak dan. Ne morem povedati, kdaj bo prišla, vem le toliko, da prišla bo.

Na svetu je samo ena sila, ki more dati človeštvu trajni mir — ta sila so delavci sveta. Delavci morajo prevzeti industrije v svoje roke in producirati za rabo, namesto za prodajo in profit, pa bo mir na svetu. Delavci se morajo izbiti iz glave mne-nje, da so industrije prava last kapitalistov. Kar lastujejo ka-pitalisti, je vse UKRADENA LASTNINA — UKRADENA DELAVCEM!

Kdor se hoče obširno sezna-niti na kak način je mogoče de-lavcem prevzeti industrije, naj si naroči sledeče knjige: Social-ist Industrial Unionism, Indus-trial Unionism, Socialist Recon-struction of Society, As to Pol-itics, Fifteen Questions. Kdor bo te knjige pazljivo prečital in dobro preštudiral, bo dobil do-volj informacij in lahko viden skozi vse probleme, ki danes zrejo človeštvu in obraz. Izdaja jih Socialist Labor Party. Na-slov: New York Labor News Company, 61 Cliff st., New York 8, N. Y.

Joseph Brown.

S POTA

Duluth, Minn. — V časopisu A. D. se veliko piše proti sloven-skemu narodu v stari domovini. Zaklostno je, da so avtorji neka-terih teh člankov osebe, ki no-sijo talarje. Sedaj smo v po-stnem času in dobro bi bilo, da bi si sovražniki slovenskih bori-teljev malo izprašali svoj vest. (Prosimo, pišite s črnilom, ali pa bolj razločno s svinčnikom. — Ured.)

Matiija Pogorelec.

RDEČI KRIŽ POIZVEDUJE

Chicago, Ill. — Sorodniki iz Evrope so nas vprašali, da bi poizvedeli, kje se nahajajo sle-deče osebe: Heddy Colove, ka-tero išče Kathe Koln-Dresuet, Ante Despot, katerega išče Ve-ronika Barbaric, in Anton George Latica, katerega išče brat Mate. Vsi so živeli v Chi-cagu.

Ako bi kdo vedel kje se na-hajajo zgoraj navedene osebe, naj sporoči Rdečemu križu, 616 So. Michigan ave., Chicago, Ill., ali pa telefonira Harrison 5910.

Rdeči križ.

Zdravstveno stanje naroda

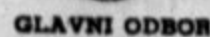
Bolezni

Tragedija ženskega spola

(Se nadaljuje.)

Please dr. Margaret Mead

Chicago 23, Illinois

Glavni zdravnik

DR. JOHN J. ZAVERNIK 2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

"Toda kaj vendar nameravate z menoj?" sem vprašal, videč, da ga zijala, ki so stala okoli nju, občejujo kakor pravega Salomona.

"Zadržati vas, dokler se z listinami ne izkažete, kdo ste," je odvrnil.

"Tako mi smrti božje!" sem dejal. "Nerodno je govoriti z vami. Ali ni nikogar, ki bi me poznal?"

Skomignil je z rameni.

"Brez listin ne morete nikamor. To je nepreklicno."

Govoril je resnico: bilo je nepreklicno. Zaman sem mu dopovedoval, kako neumno je misliti, da bi si bil svojevoljno naložil vse, kar sem bil prestal, samo zato, da bi se izmazal zastran papirjev; zaman sem ga vpraševal, ali ni stanje, v katerem so me našli, že samo po sebi dovolj očiten dokaz, da sem bil res ugrabljen; zaman sem zahteval, naj mi pove, kako naj bi si bil sam zvezal roke in se pokopal pod senom. In moje zatrdilo, da poznam tisto, ki je bilo samo bob v steno, ampak je celo še poslabšalo moj položaj.

"Res?" je zategnil porogljivo. "Nu, prosim, kdo pa je bil?"

"Tisti lopov—Froment! Froment iz Nimesa!"

"Saj ga ni v tem kraju!"

"Kako da ne!" sem odvrnil. "Včeraj sem ga videl na svoje lastne oči."

"Tedad vemo, koliko je ura," je s čudnim nasmehom odvrnil predsednik odseka. "To nam je dokaz, da bi storili veliko napako, če bi spustili gospoda vikonta izpred oči."

Držal je besedo: ko sem stopil v krčmo, da bi sedel k ognjišču in v miru premislil svoj položaj, sta šla dva izmed seljakov z menoj; in ko sem se vrnil pred prag ter žalostno spustil oči po cesti, sem zagledal pokraj sebe dva druga, kakor da sta zrasla iz tal. Kamorkoli sem šel, povsod so mi bili za petami, in če sem se le malce oddaljil od hiše, me je gotovo kdo potipal za komolec ter mi osorno velel, naj se vrnem. Niti gora Aigoual, ki je dvigala svoje gole, ledeno čelo nad dolino, se mi ni videla trdnjša od njihove čujčnosti.

Moja vznemirjenost je tako naraščala, da sem se časih kar bal za svoj razum. Ukanjen po gospe de Saint-Alais in oropan po Fromentu, ki je bil nedvomno zasedel moje mesto in je zdaj z mojimi listinami brezskrbno potoval v Nimes, sem hodil po cesti sem ter tja. Brezdelje, ki mu nisem mogel uiti, me je najhuje morilo. Čeprav sem se bil rešil iz smrtnih nevarnosti, se vendar nisem mogel veseliti tega; nihče se rad ne sprijazni z mislijo, da so ga imeli brezvestno za norca. Tako je minilo nekaj dni. Siromašna krčma, v kateri so me zadrževali, se mi je nepopisno primrzila. Bilo mi je, kakor da se neumni seljaki kar naslajajo s tem, da me zasledujejo in nadzorujejo, kamorkoli se obrnem. Člani odseka so se vsak večer zbrali okoli mene in so me zaslisljavo. Tako sem bedno životal v pustem hribovskem naselju med tem ko se je okraj gora vznemirjal svet in je vsa Francija drgetala od nestrpnosti; ni mi bilo dovoljeno, da bi bil odšel za Denizo in videl, s kakšnimi spletkami mi izkušajo odtujiti njeno srce.

Svojega konja sem bil pustil v Milano; tamkajšnji krčmar je bil obljubil, da mi ga pošlje čez nekaj dni v Ganges. Nadejal sem se ga vsako uro, tolažec se z mislijo, da bo tisti, ki ga pripelje, lahko pričal zame, zakaj več ko petdeset ljudi je bilo v Millau videlo moje papirje. Toda konja in njegovega spremljevalca ni bilo od nikoder in strah, da ne bi bile nastale zaradi izpustitve saintalajških dam kak neprilike, mi je še bolj ubijal pogum. Predsednik

krajnega odseka se je v svoji trmoglavosti branil celo tega, da bi me s spremstvom poslal v Nimes, kjer bi me gotovo kdo spoznal.

"Ne, ne," mi je odgovoril, ko sem prvič izrekel to željo. "Potrpajte, dokler ne pride kdo mimo, ki vas bo poznal."

"Gospoda vikonta pozna gotovo mnogo ljudi," se je oglasila gospodinja.

"Kakopak! To se ve!" je pritrdjevala množica; člani odseka pa so se praskali po mečah in zadovoljno gledali name kakor na dragoceno stvar, ki jim je bila v veliko čast.

Ta bedasta ničemurnost me je pripravljala v obup; a kaj sem mogel storiti?

"Saj se vam tukaj dobro godi," je rekel predsednik čez nekaj časa. "Ali vam ne strežemo tako, da bolj ne morete?"

"Vsekako vam je bolje, nego vam je bilo pod senom," je pripomnil hlapec, ki me je bil z vilami sunil v nogo.

Poslušalstvo se je zakrohotalo vsakdanji in odsek me je ostavil z opominom, naj ne bom nečakan, ker je potrpljenje božja mast.

Katerikrat je postal razgovor v kuhinji ostrejši in nevarnejši: moji ječarji so me jeli zabavati z istorijami o nekdanjih preganjanjih protestantov—istorijami, ob katerih mi je kri zastajala v žilah.

"Ali menite," je časih vzkliknil kak pripovedovalec na koncu svoje zgodbe o strahotah, ki so jih preživeli njegovi dedje, "ali menite, da naj ostanemo po vsem tem križemrok? Ali mislite, gospod, da bomo ob tej uri, ko se nam osveta sama ponuja in se oblast naših zatiralcev mame, mirno gledali, kako se pobirajo na noge? Kje so v tem trenutku škofje in kapetani, kanoniki in kardinali? Kje so zemljišča, ki so nam jih ugrabili? Izgubili so jih! Kje so desetine, ki so nas zanje izjemali do krvi? Yzeli smo si jih nazaj! Kje je sv. Stefan, ki so preganjali njegovega očeta? Z nogo jim stoji na glavi. In naj jim dovolimo, da nas pridejo po vsem tem še izživati s svojimi procesijami in maliki? Ne, gospod, tisočkrat ne!"

"O tem vendar nihče ne govori!" sem oporekal z negotovim glasom.

"Se preveč govorite o tem," je bil strogi odgovor. "Povsod govorijo, v Nimesu in Montaubanu, v Arlesu in Avignonu. Mi hribovci smo videli že preveč neviht, kako so se zbirale v ravnini, da bi nas mogel kdo prevariti. Te pridege in procesije in matere božje, ki plakajo krvave solze... ali veste, gospod, kaj pomenijo? Kri pomenijo; kri in še enkrat kri! Če je bilo dvajsetkrat tako, tudi danes ne more biti drugače. A razlika je v tem, da to pot kri ne bo tekla samo na eni strani!"

Ob teh besedah sem se zamislil. Dejal sem si, da bi ista revolucija, ki se je vršila na severu izlaha in brez pretresljajev, res utegnila zapaliti in okrvaviti naš jug. Žarki diha strasti mi je udarjal v lice; videl sem, kako je pod jedva ohlajeno skorjo iznova vrela lava starih mrženj in neslog. Kakor pred nekaj dnevi Fromenta, sem zdaj poslušal njegove nasprotnike; zanimalo me je le še izvedeti, s kakšnimi silami razpolaga nepravilni kapucini.

A ta in podobna uganjanja me niso mogla utolažiti zastran mojega jetništva. Gineval sem od nestrpnosti; krčmarica je bila vsa vesela, da me je imela v hiši, zakaj plačeval sem dobro in gostje so bili redki v tistih dneh. Odsek se je ponašal z menoj; bil sem živ dokaz njegove moči in važnosti vasic. Toda ko se je jela pridruževati temu smešnemu in mučnemu položaju čedalje večja skrb za Denizo, se nisem mogel več premagati in sem sklenil, da pobegnem, naj me stane kar hoče.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini Krištofovega Pepčka

Josip Suchy

Cirkuški pajaci

(Nadaljevanje.)

Sveščev Janez, trije Trščanovi fantje: Tonček, Pepek in Jo-hanček ter moja malenkost smo bili strah in trepet vseh starokamniških sovrstnikov obojega spola in vse takratne divje in domače živali.

Pripomnim takoj, da smo se rodili baš v nemirnem razdobju po rokovanjskih časih, kakor sedanjí naš mladi rod v prehodnih letih po svetovni vojni. Hočem reči, da smo bili po — rokovanjske psihopatične prikazni. Vsa drugače ni moči tolmačiti našega tolovajskega in nepravdanskega vedenja.

Glavni postojanski sta bili na posestvu moje babice pri Krištofu in Trščanova pristava. Tu smo iztuhali vse svoje nakane in hudomušnosti. — Pa je prišel Trščanov Tonček, ki je bil naš starostni predsednik ter nas opozoril, da bo prihodnji dan veliki semenj v Kamniku.

Semanje dni nismo imeli pou-

ka. Pohajkovali smo tam na trgu pred šolo, kjer je bila največja gneča kupcev in prodajalcev. Kar se pridrevita izza franciškanske ulice do nas dva ošemljena pritlikavca, pajaca iz cirkuša, ki se je bil utaboril na trgu. To je bil halo za nas petorico. Takoj smo jima bili za petami. In že smo se dogovorili.

Jaz sem pohitel domov po svojo rjavo veverico, Trščanov Pepček je prinesel seboj svojega kužeta, Johanček muca in Sveščev Janez je primahal celo s sovo — vse živali smo imeli na veržicah na ramenih.

V cirkušu smo si izposodili tiste koničaste klovnske klobuke, lica nam je preslikal cirkuški pavliha, da smo bili prav alikovití. Kdo bi nas bil spoznal! Uvrstili smo se za pajacema, ki sta sedela na oslih in za njima smo stopicali mi drugi pod vodstvom Tončka, ki je nosil turški turban in velikansko rdečo zastavo s polmesečem. Klovna sta zbijala na bobne, da bi bila

skoraj zbudila mrtvece, tak šunder je bil.

Ker je nas petorica domačinov bila bolj korajžna nego laška klovna, smo imeli kamla polne žepa krajcarjev, Sveščev Janez si je pa s svojo sovo prilažil celo nekaj srebrnih petic. Da je bil nastop silnejši, smo živali venomer ščipali: tako so dajale čim več in čim bolj divjih glasov od sebe. Sova je frfotala kakor zbesnela okoli Sveščeve glave, veverica mi je naposled čepela na vrhu koničaste bele kape.

Nazadnje smo ubrali pot po Šutni tja do moje stare matere. Tam smo se uvrstili v polkrog, italijanska glumca sta stopila raz osla, naše živali smo držali pred seboj trdno ob veržicah in udarci na boben so naposled privabili staro mamo pred večna vrata.

"Oh, ti nadloga ti ciganska," so rekli, "odkod pa ste; paglavci?" — Ni nas spoznala, tako smo bili našemljeni. Trščanov Tonček je po latovsko odgovorjal, dočim sva se jaz in Sveščev Janez začela prerokati v patovskem jeziku, obeh pa moja stara mama ni razumela. Kar križati se je počela. "Ješ, ješ, saj to niso krščanski ljudje," je dela. Vmes pa udarci na boben, tulje-

SAND LOT TO SERVICE CAMP—Palming a softball donated through the Red Cross Camp and Hospital Committee along with numerous athletic articles for servicemen, this Boy Scout represents one of thousands of groups cooperating to help able-bodied and hospitalized men stationed throughout the country.

nje kužka, mijavkanje mačke in frfotanje sove. Sodni dan.

Da se nas odkriža, nam je vrgla pest drobiža pred noge. Mar bi ga ne bila vrgla. Zakaj vsi naši zli rokovanjski nagoni so sedaj prišli do veljave. Naposled nam je ušla žival, izgubili smo v medsebojni bitki koničaste cirkuške kape, z obrazov se je odluščila na debele namazane barve, tako da nas je naposled razpoznala. "Oh ti sodrga preklkana", je vpila, "le čakaj — to je veljalo meni — samo če te v pest dobim, ti grdi pretepač ti, zanikrni!" Kar na jok jej je šlo. Kaj smo hoteli? Poparjeni, razkuštrani, razcefrani smo prihujeno ubrali rakovo pot čez cesto v Sveščovo vežo, skozi večna vrata na vrt in preko zidu v Zapriško predmestje. Tam smo šteli novce. Skoraj tri forinte smo odnesli. Za cirkus smo napravili dobro reklamo. Pri vsaki predstavi smo smeli tam zastojkariti.

Da pri teh predstavah nismo križem rok držali, je po sebi u-mevno. Tonček je iz cirkuškega skladišča privlekel veliko tanko vrv. Mi drugi pa smo vrv v zankah opletli okoli nog in okrog tistih meksikanskih čevljev naših dičnih purgarjev, da so bili, čim je bilo predstave konec, drug h drugemu za noge privezani. Grozen hrušč in trušč je nastal. Najprvo si je nekaj bojevitih meščanov seglo v lase. Ko so pa ti videli celo rajso enakih nesrečnežev, so pri-

šli na sled zlobni petorici, ki pa je že od zunaj skozi špranje in luknje v platneni ograji opazovala izid šale. — Prizor za bogove in zadoščenje za batine, s katerimi so nas dan za dnem obkladali kamniški purgarji. (Dalje prihodnjič.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

Ljudem, ki se radi zabavajo, je vsak nov film, v katerem igra Abbot in Costello, res pravi "treat." In ta, "HERE COME THE CO-EDS," presega vse njihove prejšnje rekorde. Poleg teh dveh in mnogo drugih, nastopi v tem filmu tudi dobro znani in priljubljeni ženski zbor, ki ga vodi Phil Spitalny. Torej si sami lahko predstavljate par ur najboljših zabave in smeha.

RKO PALACE
HARRIS PHOTONIA SALE

ABBOTT COSTELLO
HERE COME THE CO-EDS

PHIL SPITALNY and the HOUR OF CHARM
ALL GIRL ORCH.

HOUSE OF FEAR

PREDSTAVLJA VES TEDEN

"IT'S A RIOT!"
v kakršnemkoli jeziku.
To je njihova najnovjša in najbolj SMEŠNA IGRA!
Polna muzike in špasa!

KUHARSKA KNJIGA:
Recipes of All Nations
RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ **\$3.00**

→ Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani ←

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri
KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th Street New York 11, N. Y.

Razni mali oglasi

"BUS BOYS AND HOUSEMEN"
STALNO DELO
DOBRO DELOVNO STANJE
Dobra plača—pridite še danes!
Oglasite se
Edgewater Beach Hotel
v uposlovalnem uradu
5337 Sheridan Road

DOBRO ETABLIRANO LETOVIŠČE

na št. 53 "highway" v Chetek, Wis., blizu jezera Chetek. 115 čevljev fronte. Veliko spalno poslopje, 1 in 2 nadstropna poslopja s 5 sobami za najem. Obredna soba za 75 ljudi. Kavarna, 15 miz in 3 nadst. hiša z adej. 16x24 garaža in 3 sobe. Odprto v zimi in poletju. Proda se radi starosti lastnika.

BOX 91
CHETEK, WISCONSIN

PRODA SE 7 stan. zidana hiša, \$7,500.00. 6 stan. zidano poslop., lota 75x125, \$5,000.00. 2-2 stan. lesena hiša, \$1,500.00. EWERTS, 2514 Wentworth—Victory 1895.

LASTNIK PRODA 120 AKROV FARMO—3½ milje iz mesta. Dobra cesta. 60 akrov orano, drugo šuma in pašnik. 6-sobna hiša, štala, silo, konošnjak. Vzrok prodaje bolezen. Oscar Hemenway, RFD 2, New Lisbon, Wis.

AKO TRPITE VSLLED REVMATIZMA si pomagajte na ta način!

MINERALNA KOPEL V VAŠEM DOMU

Le 1 oz. SULFA dodan vaši kopeli pomaga zdravju; je znano po vsem svetu, da naravna žveplena mineralna kopel olajša bolečine, utrujenost in razne kožne neurednosti.

ZA 16 ZAPOREDNIH KOPELI CENA LE \$1.45

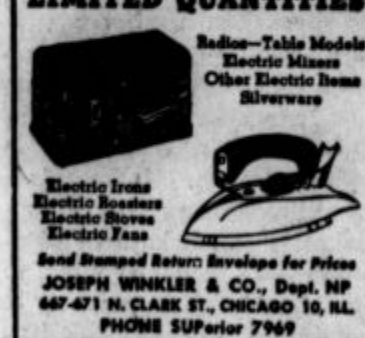
Pripravite se za poletne mesece in pričneite uporabljati "SULF" v vaši kopeli še danes.

VEDNO ZAHTEVAJTE LIKVIDNO ŽVEPLO V STEKLENICI.

Dobi se v WALGREEN'S, LIGGETT'S, STEINWAY, GOLDBLATT'S, BOSTON STORE IN DRUGIH LEKARNAH IN DEPT. PRODAJALNAH.

DISTRIBUTOR
HAMSTON KEELING & CO.
SERVICE WHOLESALE DRUG.
GALER DRUG.

LIMITED QUANTITIES

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$6.00 na eno leto naročnino. Ker vsi člani še plačujejo pri assessment \$1.25 na tednik, se jim to pristoje za člani SNPJ. List Prosveta je vsa lasina in govore je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnistvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnistvo znižati datum za to vsoto naročnine.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	Za Chicago in okolice
1 tednik in 4.00	1 tednik in 4.00
2 tednika in 7.00	2 tednika in 7.00
3 tednike in 9.00	3 tednike in 9.00
4 tednike in 1.20	4 tednike in 1.20
5 tednikov in 1.50	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je 80.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Priročeno pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Nazlov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sleden članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐